

NOVO 10.1.17. POTICANJE UPORABE STAJSKOG GNOJA NA ORANIČNIM POVRŠINAMA (PUS)

ZBOG ČEGA PROVODIMO OVAJ TIP OPERACIJE?

Stajski gnoj u ishrani biljaka ima dvojaku vrijednost. Prije svega, stajski gnoj tlo opskrbljuje neophodnim hranjivim tvarima te popravlja fizičke, kemijske i biološke osobine tla.

Uslijed smanjenja broja stoke na području Republike Hrvatske činjenica je da se dugi niz godina na poljoprivrednim površinama vrlo rijetko ili nikako ne koristi stajski gnoj. Poljoprivredna gospodarstva koja se bave stočarskom proizvodnjom primjenjuju stajski gnoj uglavnom na vlastitim poljoprivrednim površinama koje su u blizini farme. Na poljoprivrednim površinama udaljenima od farmi rijetko se ili nikako ne primjenjuje stajski gnoj pa su te površine podložne degradaciji uslijed smanjenja sadržaja organske tvari.

NA KOJIM POVRŠINAMA SE MOŽE PROVODITI OVAJ TIP OPERACIJE?

Ovaj tip operacije možete provoditi na površinama koje su u ARKOD sustavu registrirane kao oranice, a mogu biti i površine pod travom, travolikom pašom i djetelinom. *Za potporu nisu prihvatljive površine trajnih travnjaka, trajnih nasada, plastenici, staklenici, kao i zemljište na ugaru te zemljište na kome se uzgaja cvijeće i ukrasno bilje.*

Zahtjev za potporu za operaciju 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama možete podnijeti i za dio ARKOD parcele (vrsta uporabe oranica) unosom geoprostornih podataka o korištenju dijela parcele putem Agroneta.

Operaciju 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama nije trenutno moguće kombinirati s drugim operacijama iz M10 i podmjerama iz M11.

KOJI SU CILJEVI I UČINCI OVOG TIPA OPERACIJE?

Primjenom stajskog gnoja izravno se smanjuje korištenje mineralnih gnojiva što doprinosi smanjenju emisije stakleničkih plinova, uz povećanje organske tvari i humusa u tlu. Istodobno se smanjuje onečišćenje prirodnih resursa tla i vode.

KOJIH SE OBVEZA MORAM PRIDRŽAVATI?

Prilikom ulaska u sustav potpore potrebno je:

1. obaviti analizu tla (*analizu tla dostaviti na uvid samo prve godine prilikom ulaska u sustav potpore, račun obavljene analize tla ne smije biti stariji od 3 godine. Priznaju se računi iz 2019., 2020. i 2021. godine*).
2. obaviti analizu stajskog gnoja koji će se primjenjivati na određenoj parceli (*analizu stajskog gnojiva potrebno je dostaviti na uvid svake godine, odnosno prije svake primjene gnojiva na površine, račun od provedene analize stajskog gnoja ne smije biti stariji od 1.1.2021., u slučaju kupnje stajskog gnoja račun mora biti iz godine podnošenja zahtjeva za potporu*).
3. u skladu s rezultatima ovih dviju analiza treba se izraditi i provoditi petogodišnji plan gnojidbe (*prema potrebi petogodišnji plan gnojidbe možete ažurirati, a isto mora biti vidljivo u Obrascu 38. Petogodišnji plan gnojidbe nije potrebno ovjeriti kod Savjetodavne službe ili poljoprivrednog/agronomskog fakulteta*).

4. petogodišnji plan gnojidbe, analizu tla i analizu stajskog gnoja zajedno s računima obvezni ste dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju najkasnije do 15. prosinca 2021. godine. **U 2022. godini ovi se dokumenti moraju dostaviti uz Jedinstveni zahtjev.**
5. Obavezno je korištenje stajskog gnoja (kruti ili tekući) na oranici u količini koja odgovara primjeni dušika iz stajskog gnoja od najmanje 70 kg N/ha do najviše 170 kg N/ha.

Tablica 1. Dozvoljene količine stajskog gnoja za operaciju 10.1.17.

Vrsta stajskog gnoja	Minimalna količina stajskog gnoja	Maksimalna količina stajskog gnoja
	t/ha	t/ha
Goveđi	14	34
Od kopitara	11,5	28
Ovčji i kozji	9	21
Svinjski	11,5	28
Kokošji	4,5	11
Od brojlera	2	5,5
Goveđi kompost	3	8
Goveđa gnojovka	17 m ³ /ha	42 m ³ /ha
Svinjska gnojovka	14 m ³ /ha	34 m ³ /ha

Iznimno, količina stajskog gnoja prema graničnim vrijednostima može biti veća od one navedene u Tablici 1. ako su kemijskom analizom stajskog gnoja dobivene vrijednosti dušika, fosfora i kalija niže od vrijednosti prikazanih u Tablici 2.

Tablica 2: Najveća dozvoljena količina primjene stajskog gnoja na poljoprivrednoj površini

Vrsta stajskog gnoja	N	P ₂ O ₅	K ₂ O	Granične vrijednosti primjene dušika (N)	Najveća dozvoljena količina stajskog gnoja prema graničnim vrijednostima	Sadržana količina hranjiva (kg)		
						N	P ₂ O ₅	K ₂ O
	(%)	(%)	(%)	(kg/ha)	(t/ha)			
Goveđi	0,5	0,3	0,5	170	34	170	102	170
Od kopitara	0,6	0,3	0,6	170	28	170	85	170

Ovčji i kozji	0,8	0,5	0,8	170	21	170	106	170
Svinjski	0,6	0,5	0,4	170	28	170	142	113
Kokošji	1,5	1,3	0,5	170	11	170	147	57
Brojlerski	3,0	3,0	2,0	170	5.5	170	170	110
Goveđi kompost	2,1	2,2	0,8	170	8	170	180	65
Goveđa gnojovka	0,4	0,2	0,5	170	42 m ³ /ha	170	85	210
Svinjska gnojovka	0,5	0,4	0,3	170	34 m ³ /ha	170	136	102

6. Obavezni ste redovito voditi evidenciju o provođenju svih radnji na Obrascu 38. Evidencija o provedbi Mjere 10, Operacija 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama (koji se nalazi u Prilogu 4. Pravilnika o provedbi izravne potpore poljoprivredi i IAKS mjera ruralnog razvoja za 2021. godinu („Narodne novine“, broj 23/2021, 52/2021, 67/2021 i 72/2021)).

OBRAZAC 38. Evidencije o provedbi Mjere 10, Operacija 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama (iz Priloga 4. gore navedenog Pravilnika)

EVIDENCIJA O PROVEDBI OBVEZA ZA OPERACIJU 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama

1. DIO – OPĆI PODACI ZA OPERACIJU 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama			
NAZIV PG I ODGOVORNE OSOBE			
OIB:		MIBPG:	
SJEDIŠTE PG			
DATUM ULASKA U SUSTAV POTPORE		GODINA ZA KOJU SE VODI EVIDENCIJA	

2. DIO – POPIS ARKOD PARCELA ZA OPERACIJU 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama				
r.b.	ARKOD ID	površina	domaće ime	kultura

--	--	--	--	--

3. DIO – PROVEDENE OBVEZE ZA OPERACIJU 10.1.17. Poticanje uporabe stajskog gnoja na oraničnim površinama

1. Svake godine tijekom dvogodišnjeg obveznog razdoblja završiti izobrazbu ili koristiti individualno savjetovanje ili sudjelovati u demonstracijskoj aktivnosti u trajanju od najmanje 6 sati vezano uz M10

r.b.	naziv – tema izobrazbe	datum (period održavanja izobrazbe)	trajanje izobrazbe (u satima)	naziv pružatelja izobrazbe	lokacija provođenja izobrazbe	naziv i broj dokumenta kojim se izobrazba potvrđuje

2. U skladu s obavljenim analizama tla i stajskog gnoja izraditi i provoditi petogodišnji plan gnojidbe

3. Obavezno je korištenje stajskog gnoja (kruti ili tekući) na oranici u količini koja odgovara primjeni dušika iz stajskog gnoja od najmanje 70 kg N/ha do najviše 170 kg N/ha

godina	ARKOD ID (ha)	datum gnojidbe	količina	vrsta gnojiva
20 __				
20 __	ARKOD ID (ha)	datum gnojidbe	količina	vrsta gnojiva
20 __	ARKOD ID (ha)	datum gnojidbe	količina	vrsta gnojiva
20 __	ARKOD ID (ha)	datum gnojidbe	količina	vrsta gnojiva

20 __	ARKOD ID (ha)	datum gnojidbe	količina	vrsta gnojiva
Napomena: Petogodišnji plan gnojidbe te analize tla i stajskog gnoja dostaviti na uvid podružnici Agencije za plaćanja najkasnije do 15. prosinca 2021.				

KAKO PRIMIJENITI STAJSKI GNOJ?

Stajski gnoj se primjenjuje na istu ARKOD parcelu svake godine, može se primijeniti na poljoprivredne površine u proljeće ili u jesen, a mora se primijeniti u skladu s dobrom poljoprivrednom praksom najkasnije do 15.12. u godini podnošenja zahtjeva (*stajski gnoj treba jednakomjerno rasporediti po površini tla, a gnojovku prije primjene promiješati, na nezasijanim površinama potrebno je stajski gnoj što prije unijeti u tlo*). Nije dozvoljeno korištenje peletiranog stajskog gnoja ili digestata, niti prerađeni stajski gnoj iz bioplinskog postrojenja. Nije zabranjeno korištenje mineralnih gnojiva i sredstva za zaštitu bilja.

U cilju smanjivanja gubitaka dušika ispiranjem i isparavanjem, u skladu s dobrom poljoprivrednom praksom, nije dozvoljeno:

1. gnojenje gnojnicom i gnojovkom na svim poljoprivrednim površinama bez obzira na pokrov u razdoblju od 15. prosinca do 15. ožujka
2. gnojenje gnojnicom i gnojovkom raspodjelom po površini bez unosa u tlo na svim poljoprivrednim površinama u razdoblju od 1. svibnja do 1. rujna.
3. primijeniti stajsko gnojivo:
  - na tlu zasićenom vodom
  - na tlu prekrivenom snježnim prekrivačem
  - na zamrznutom tlu
  - na poplavljenom tlu
  - na nepoljoprivrednim zemljištima
  - na 20 m udaljenosti od vanjskog ruba korita jezera ili druge stajaće vode
  - na 3 m udaljenosti od vanjskog ruba korita vodotoka širine korita 5 metara ili više
  - na nagnutim terenima uz vodotokove, s nagibom većim od 10% na udaljenosti manjoj od 10 m od vanjskog ruba korita vodotoka
  - pomiješanog s otpadnim muljem
  - podrijetlom s poljoprivrednih gospodarstava na kojima su utvrđene bolesti s uzročnicima otpornim na uvjete u gnojišnoj jami.

Primjena stajskog gnoja za poljoprivredna gospodarstva s poljoprivrednim površinama i/ili objektima unutar područja proglašanih ranjivim područjima prema Odluci o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, broj 130/12) treba biti u skladu s

propisima iz III. Akcijskog program zaštite voda od onečišćenja uzrokovanog nitratima poljoprivrednog podrijetla (»Narodne novine«, broj 73/2021).

Ako nemate dovoljne količine stajskog gnoja ili nemate proizvodnju vlastitog stajskog gnoja dužni ste do 15. prosinca 2021. godine Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju dostaviti presliku računa o kupljenom stajskom gnoju iz kojeg je vidljiva:

- količina kupljenog stajskog gnoja po vrstama stajskog gnoja
- MIBPG i naziv poljoprivrednika od kojeg je kupljen stajski gnoj.

Ako posjedujete stoku količina proizvedenog stajskog gnoja izračunava se na temelju prosječnog broja grla/kljunova prema Tablici 3. evidentiranih u JRDŽ-u u godini koja prethodi godini podnošenja jedinstvenog zahtjeva i godišnjoj proizvedenoj količini dušika u stajskom gnoju po 1 UG.

Tablica 3: Konverzija za izračun uvjetnih grla

DOMAĆA ŽIVOTINJA	UG
1. Bikovi, krave i ostala goveda starija od 24 mjeseci te kopitari stariji od šest mjeseci	1,0
2. Goveda starosti od 6 do 24 mjeseca	0,6
3. Goveda starosti do 6 mjeseci	0,4
4. Ovce i koze	0,15
5. Rasplodne krmače > 50 kg	0,5
6. Ostale svinje	0,3
7. Kokoši nesilice	0,014
8. Ostala perad	0,03

Tablica 4: Godišnja količina dušika u stajskom gnoju i količina stajskog gnoja po 1 UG (tablica namijenjena za korisnike koji imaju svoju stoku)

VRSTA DOMAĆE ŽIVOTINJE	kg N/godina	% N	Tona stajskog gnoja godišnje po UG
Goveda	70	0,5	14,0
Kopitari	60	0,6	10,0
Ovce i koze	70	0,8	8,8
Svinje	80	0,6	13,3
Perad	85	2,2	3,9
Ostale domaće životinje	85	0,5	17,0

GDJE I KAKO OBAVITI ANALIZU TLA?

Prilikom ulaska u sustav potpore potrebno je obaviti analizu tla. Uzorci tla za analizu tla uzimaju se nakon žetve.

Uzorak tla mora se uzeti sa svake ARKOD parcele koja je prijavljena za operaciju 10.1.17. Ako je ukupna površina svih ARKOD parcela za koje se traži potpora manja ili jednaka 1 ha, analiza tla se radi na temelju prosječnog uzorka.

Pravilnikom o metodologiji za praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta („Narodne novine“, broj 47/2019, članak 29.) propisan je način uzimanja uzoraka tla:

- ako je površina ujednačena jedan prosječan uzorak tla predstavlja površinu do deset hektara (*ako je ista ARKOD parcela*)
- prosječan uzorak sastoji se od 20 – 25 pojedinačnih uzoraka tla, uzorci se uzimaju ravnomjerno po ARKOD parceli, zatim se pojedinačni uzorci dobro izmiješaju te se dobiva prosječni uzorak, težine oko 1,5 kilograma
- za svaku varijaciju, odnosno drugi tip tla, razliku u nadmorskoj visini parcele, depresije uzima se poseban uzorak tla

Preporuke vezane uz odabir laboratorija za provedbu analiza tla

Za analize tla na ARKOD parcelama oranica koje su veće ili jednake 1,0 ha trebate uzorak za analizu tla predati jednom od ovlaštenih laboratorija ili referentom laboratoriju za tlo.

Uzorci tla s ARKOD parcela manjih od 1 ha mogu se predati u najbliži agropedološki laboratorij.

Poljoprivredna gospodarstva s poljoprivrednim površinama unutar područja proglašeni ranjivim prema Odluci o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 130/12), obavezna su svake proizvodne godine na najmanje jednoj četvrtini poljoprivrednih površina gospodarstva provoditi analizu tla.

Tablica 5: Popis laboratorija za tlo - referentni i ovlaštene laboratoriji za tlo (*podebljani u tablici*) i agropedoloških laboratorija

Red. broj	Naziv institucije	Adresa	Kontakt	Radno vrijeme i okvirna cijena
1.	Agronomski fakultet u Zagrebu , Zavod za ishranu bilja	Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb (VI paviljon, II kat)	01 2393 884 vjurkic@agr.hr	ponedjeljak-petak 9-14 sati
2.	Euroinspekt Croatiakontrola d.o.o.	Karlovačka cesta 4L, 10000 Zagreb	01 4817 215 info@croatiakontrola.hr	ponedjeljak-petak 8-15 sati
3.	Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek , Centralni laboratorij Zavoda za agroekologiju i zaštitu okoliša	Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek (prizemlje, soba 310)	031 554 984 091 224 20 42 darko.kerovec@fazos.hr	ponedjeljak-petak 8-15,30 sati
4.	HAPIH , Centar za tlo	Vinkovačka cesta 63C, 31000 Osijek	031 275 180 ct@hapih.hr	ponedjeljak-petak 7:30 do 14:30 sati
5.	Inspecto d.o.o. Osijek	Vukovarska cesta 239B, 31000 Osijek	031 228 617 inspecto@inspecto.hr	ponedjeljak-petak 7-15 sati
6.	Labosan d.o.o. Laboratorij Virovitica	Matije Gupca 254, 33000 Virovitica	033 840 191 virovitica@labosan.hr natasa.hokal@labosan.hr	ponedjeljak-petak 7-15 sati
	Laboratorij Zagreb	Slavonska avenija 26/1, 10000 Zagreb	01 4981 981, info@labosan.hr	ponedjeljak-petak 8-14 sati

	Laboratorij Split	Stinice 59, 21000 Split	021-549-658, split@labosan.hr	ponedjeljak- petak 7-15 sati
7.	Visoko gospodarsko učilište Križevci	Ul. Milislava Demerca 1, 48260, Križevci Agrokemijski laboratorij, Prizemlje, Zgrada C, Milislava Demerca 10, Križevci	048 279 963 ikvaternjak@vguk.hr	
8.	Prirodoslovna škola Karlovac	Stjepana Mihalića 43, Karlovac	Analiza tla: 047 636 688 ana.miksic@skole.hr	
9.	Srednja škola Matije Antuna Reljkovića Slavonski Brod	I.Cankara 76, 35000 Slavonski Brod	035/255-697	
10.	Srednja škola Bedekovčina, Pedološki laboratorij	Gajeva 1, Bedekovčina	099 382 9359 e-mail: pedoloski.lab@gmail.com	
11.	Kutjevo d.d.	Laboratorij Požega, Industrijska 18, Požega Laboratorij Kutjevo Kralja Tomislava 1, Kutjevo	034-273-632, 099-359-3005	
12.	AGRO Laboratorij za analizu tla	Ivana Nepomuka Jemeršića 37D, 43290 Grubišno Polje	Tel. 043 247 727 E-mail laboratorij@ra-agro.hr	
13.	Zavod za mediteranske kulture Dubrovnik	M.Maroić 4, Dubrovnik		
14.	Sveučilište u Zadru, Enološko-pedološki laboratorij	Ulica bana Josipa Jelačića, 26, Zadar		
15.	Institut za poljoprivredu i turizam Poreč	Karla Huguesa 8 Poreč	052-408-300	
16.	Institut za jadranske kulture i melioraciju krša Split	Put Duilova 11, Split		

Rezultati provedene analize tla moraju sadržavati minimalne podatke:

1. osnovne agrokemijske analize tla
  - reakcija tla (pH KCl i H₂O)
  - sadržaj humusa
  - sadržaj fiziološki aktivnih hranjiva P₂O₅ i K₂O
  - hidrolitska kiselost ili sadržaj ukupnih karbonata
  - sadržaj skeleta (kod skeletnih tala)
2. mehanički sastav tla, laboratorijska analiza ili procjena
3. na rezultatima analize tla mora biti jasno naveden ARKOD ID parcele sa koje je uzet uzorak.

Iako nije propisano tko izrađuje petogodišnji plan gnojidbe preporuka je da petogodišnji plan gnojidbe izradi laboratorij koji je napravio i kemijsku analizu tla.

Napominjemo da kemijska analiza tla s poljoprivrednih površina unutar područja proglašanih ranjivim područjima prema Odluci o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj („Narodne novine“, broj 130/12) osim minimalnih podataka treba sadržavati i podatke o sadržaju ukupnog, nitratnog i amonijskog dušika (N).

PREPORUKE VEZANE UZ ODABIR LABORATORIJA ZA PROVEDBU ANALIZA STAJSKOG GNOJA

Analizu stajskog gnoja potrebno je obaviti svake godine, odnosno dva puta godišnje ako su parcele unutar ranjivih područja, a prije primjene stajskog gnoja na poljoprivredne površine. Analizu je potrebno obaviti za svaku vrstu i za svaku novokupljenu količinu gnoja.

Rezultati provedene analize stajskog gnoja moraju sadržavati minimalne podatke:

- sadržaj suhe tvari,
- sadržaj organske tvari,
- reakcija (pH),
- sadržaj hranjiva (ukupni dušik, fosfor i kalij).

Napominjemo da kemijska analiza stajskog gnoja koji se primjenjuje na poljoprivrednim površinama unutar područja proglašениh ranjivim područjima prema Odluci o određivanju ranjivih područja u Republici Hrvatskoj (»Narodne novine«, broj 130/12) osim minimalnih podataka treba sadržavati i podatke o ukupnom i amonijskom dušiku (N).

Tablica 6: Popis laboratorija za analizu stajskog gnoja

Red. broj	Naziv institucije	Adresa	Kontakt	Radno vrijeme
1.	Agronomski fakultet u Zagrebu, Zavod za ishranu bilja	Svetošimunska cesta 25, 10000 Zagreb (VI paviljon, II kat)	01 2393 884 vjurkic@agr.hr	ponedjeljak-petak 9-14 sati
2.	Eurofins Croatiakontrola d.o.o.	Karlovačka cesta 4L, 10000 Zagreb	01 4817 215 info@croatiakontrola.hr	ponedjeljak-petak 8-15 sati
3.	Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek, Centralni laboratorij Zavoda za agroekologiju i zaštitu okoliša	Vladimira Preloga 1, 31000 Osijek (prizemlje, soba 310)	031 554 984 091 224 20 42 darko.kerovec@fazos.hr	ponedjeljak-petak 8-15:30 sati
4.	HAPIH, Centar za tlo	Vinkovačka cesta 63C, 31000 Osijek	031 275 180 ct@hapih.hr	ponedjeljak-petak 7:30 do 14:30 sati
5.	Labosan d.o.o. Laboratorij Virovitica	Matije Gupca 254, 33000 Virovitica	033 840 191 virovitica@labosan.hr natasa.hokal@labosan.hr	ponedjeljak-petak 7-15 sati
	Laboratorij Zagreb	Slavonska avenija 26/1, 10000 Zagreb	01 4981 981, info@labosan.hr	ponedjeljak-petak 8-14 sati
6.	Visoko gospodarsko učilište Križevci	Ul. Milislava Demerca 1, 48260, Križevci Agrokemijski laboratorij, Prizemlje, Zgrada C, Milislava Demerca 10, Križevci	048 279 199 ikvaternjak@vguk.hr	

KOJA JE VISINA POTPORE?

Iznos potpore je 215,00 EUR/ha.